

Tyrnävän kunnan laaja hyvinvointikertomus 2017 - 2020

Dokumentin sisältö

OSA I PÄÄTTYVÄN VALTUUSTOKAUDEN ARVIOINTI

Kertomuksen vastuutaho ja laatijat (viranhaltijat, luottamushenkilöt, työryhmät):

....1 Hyvinvointitiedon ja tehtyjen toimenpiteiden arviointi

....2 Keskeiset opit ja evästyksset päättyvältä valtuustokaudelta

....3 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

OSA II TULEVAN VALTUUSTOKAUDEN SUUNNITTELU

....4 Hyvinvoinnin edistämistä tukevat ohjelmat ja suunnitelmat

Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Kertomuksen vastuutaho ja laatijat (viranhaltijat, luottamushenkilöt, työryhmät):

Hyvinvointikertomuksen laatimisesta vastaa Tyrnävällä sivistys- ja hyvinvointijohtaja yhdessä sosiaali- ja terveysjohtajan kanssa. Valmisteluprosessissa on mukana kunnan Hyte- työryhmä (hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen), jossa on kunnan viranhaltijoiden lisäksi edustajia sidosryhmistä ja luottamushenkilöistä. Hyte- työryhmässä on edustajat seurakunnasta, 4H- järjestöstä, Tyrnävän yrittäjistä, Tyrnävän Rauhanyhdistyksestä ja Mannerheimin lastensuojeluliiton paikallisyhdistyksestä. Ehkäisevän päihdetyön ryhmä, Lape- työryhmä, nuorisovaltuusto, vammais- ja vanhusneuvostot, arviontiyöryhmä sekä oppilashuollon yhteisöllinen ryhmä ovat tuottaneet hyvinvointikertomukseen liittyvää aineistoa.

Kunnan johtoryhmä hyväksyy hyvinvointikertomuksen ennen sivistys- ja hyvinvointi- ja sosiaali- ja terveyslautakunnan käsittelyä. Lautakunnasta hyvinvointikertomus siirtyy kunnanhallituksen ja valtuuston käsittelyyn.

1 Hyvinvointitiedon ja tehtyjen toimenpiteiden arviointi

1. Johdanto

Laaja hyvinvointikertomus on kerran valtuustokaudessa valtuustolle laadittava asiakirja ja sen tavoitteita ja toimenpiteitä päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua. Terveystieteilaki (1326/2010, § 12) velvoittaa kunnat valmistelevaan hyvinvointikertomuksen, joka on tiivis kuvaus johtopäätöksineen kunnan toteuttamasta hyvinvointipolitiikasta, väestön terveydestä ja hyvinvoinnista, väestöryhmittäisistä hyvinvointi- ja terveyseroista, terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden muutoksista, palvelujärjestelmän toimivuudesta ja kyvystä vastata hyvinvointitarpeisiin, ehkäisevän työn kustannuksista ja mahdollisista vaikutuksista sekä tavoitteista ja toimenpiteistä. Tavoitteita ja toimenpiteitä tarkennetaan ja painopisteitä valitaan vuosittain. Hyvinvointikertomuksen valmistelu on eri toimijoiden yhteinen hyvinvointiasioiden oppimisprosessi (THL). Sidosryhmien yhteistyö hyvinvointisuunnittelussa korostuu tulevaisuudessa entisestään, kun kuntien ja maakuntien välillä sovitaan yhteistyöstä ja yhteisistä toimintatavoista asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja seurannaksi. Samaan aikaan rakennetaan kunnan ja maakunnan hyvinvointipalveluiden ammattilaisten sekä kunnan, maakunnan, yhdistysten ja yritysten välistä yhteistyötä.

Laaja hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvointijohtamisen, strategiatyön, talouden ja toiminnan suunnittelun, arvioinnin sekä raportoinnin työväline. Hyvinvointikertomus täydentää terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskevia näkökulmia kaupunkistrategian, toiminnan ja talouden suunnittelussa. Hyvinvointikertomuksen avulla määritetään kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet, kehittämiskohteet, haasteet, vahvuudet, tavoitteet, toimenpiteet, resurssit ja arviointimittarit.

Laaja hyvinvointikertomus jakaantuu kolmeen osaan: 1) päättyvän valtuustokauden arviointi 2013-2016 2) hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2017-2021 ja 3) hyvinvointikertomuksen valtuustokäsittely. Hyvinvoinnin arvioinnissa käytettyjen indikaattorien tulokset ja tilastot löytyvät hyvinvointikertomuksen liitteestä. Laajan hyvinvointikertomuksen lisäksi laaditaan vuosittain

hyvinvointiraportti, jonka avulla voidaan tarkentaa toimenpiteitä laajassa hyvinvointikertomuksessa hyväksytyjen painopistealueiden ja tavoitteiden toteutumiseksi, arvioidaan tavoitteiden onnistumista ja tarvittaessa tarkennetaan painopistealueita.

Laajan hyvinvointisuunnitelman laatimisen ohessa tyrnäväläisille tehtiin Tyrnävän kunnan hyvinvointikysely 2018. Kysely toteutettiin otakantaa.fi sivustolla ajalla

20.9. - 2.10.2018. Kuntalaisella oli mahdollisuus vastata kyselyyn myös paperiversiolla. Sähköisiä vastauksia tuli 150 ja paperisia 14 kpl:ta.

Vastaajista 60%:ia kuului ikäjakaumaan 31-50 vuotiaat. 20-30 vuotiaita ja 51 - 65 vuotiaita vastaajia oli molempia noin 16%:ia. Alla 20 vuotiaita vastaajia oli 3%:ia ja yli 65 vuotiaita vastaajia 4%:ia.

Kuntalaisia pyydettiin valitsemaan kaksi kohtaa hyvinvointia edistävän työn erityisteemoiksi seuraavaksi kahdeksi vuodeksi. Ylivoimaisesti eniten ääniä saivat liikunta (vastaajista 92/164) ja elinympäristön puhtaus, siisteys ja turvallisuus (vastaajista 73/164). Kolmenneksi tuli toimiva arki (53/164). Työllisyys ja yrittäjäys löytyi 49:stä vastauksesta. Kyselyn seuraavassa kohdassa kysyttiin, "millä tavoin kunnan tarjoamat palvelut (2kpl) voivat tukea mielestäsi kuntalaisten hyvinvointia entistä paremmin?". 102 henkilöä valitsi virkistysalueita kehittämällä ja 85 oli valinnut liikuntamahdollisuuksia lisäämällä. Myös kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen sai paljon kannatusta (60 kpl:tta). Sähköinen kysely avoimine vastauksineen löytyy [täältä](#).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan tehtävä. Se on tietoista voimavarojen kohdentamista kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen. Käytännössä kyse on tehtävistä, joiden tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn lisääminen, sairauksien ja syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden vahvistaminen. Näitä tehtäviä toteutetaan kunnan kaikilla toimialoilla. Edistämällä hyvinvointia ja osallisuutta parannetaan kuntalaisten elämänlaatua, lisätään työllisyyttä, työkykyä ja tuottavuutta ja hillitään sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvua (THL).

2. Tyrnävän kunnan aluekehitys

Tyrnävä on moderni ja kehittyvä maalaiskunta, jonka väkiluku on 6730 henkilöä. Merkittävä piirre väestön rakenteessa on sen nuorten kuntalaisten suuri osuus. Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä on 31,8%:ia, kun koko maan vastaava luku on 16,2% (Tilastokeskus, 2017). Vuodesta

2013 vuoteen 2017 7-15 vuotioiden osuus kunnan väkiluvusta on kasvanut 17,90%:sta 19,70%:iin, kun taas alle kouluikäisten lasten määrä on lähtenyt laskuun samalla tarkastelujaksolla. Muutosprosentti on ollut -17,1%:ia (Sotkanet). Valtakunnallisesti tarkasteltuna alle kouluikäisiä on kuitenkin huomattavasti enemmän kuin Suomessa keskimäärin. Lähikunnista vain Liminka menee edelle tässä kehityksessä.

15-64 -vuotioiden osuus väestöstä on 56%:ia, joka on 6,5%:ia vähemmän kuin koko maassa keskimäärin (2017). Vuonna 2015 vastaava luku on ollut 55,6%. Demografinen huoltosuhde on näin ollen vahvistunut hiukan ollen vuonna 2017 78,70. Huoltosuhde on kuitenkin selvästi korkeampi kuin maassa keskimäärin (60,10). Tyrnävällä arvoa nostaa lasten suuri kokonaismäärä.

Väestön kasvu on Tyrnävällä viime vuosina ollut maltillista. Nettomuutto on pitkällä aikajänteellä ollut positiivista, mutta viime vuosina suunta on ollut aavistuksen negatiivinen. Kuntien välinen muuttovoitto/tappio on ollut vuonna 2016 -99, kun esimerkiksi Oulun alueella vastaava luku on 227 (tilastokeskus, 2017). Kaiken kaikkiaan Tyrnävän kunnan väestökasvu on ollut muutamina vuosina edellisvuosia hitaampaa. Tyrnävällä lapsiperheitä on huomattavasti enemmän ja yksinhuoltajaperheitä puolestaan vähemmän kuin valtakunnassa keskimäärin. Koulutukseen panostaminen on yksi kunnan vetovoimatekijä, erityisesti siinä vaiheessa kun perheet miettivät asuinpaikkaansa.

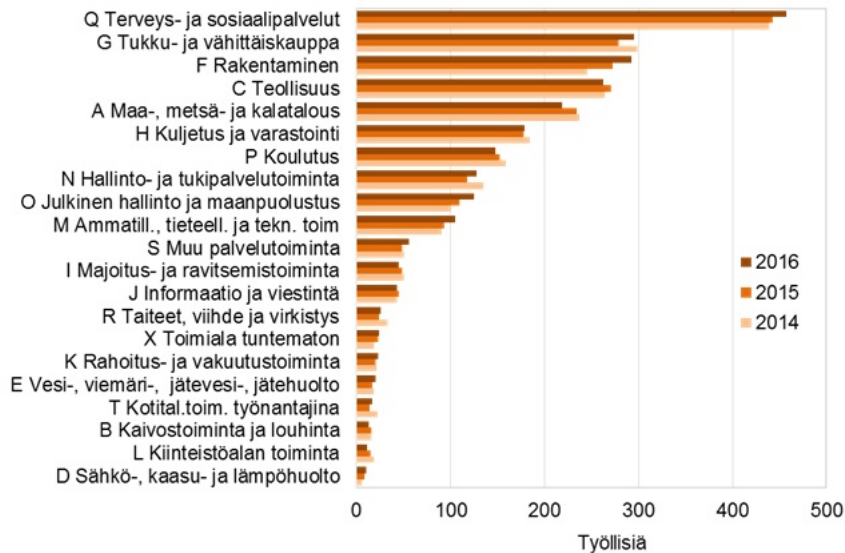
Elinkeinorakenne

Yrittäjät ja vahva elinkeinotoiminta ovat paikkakunnan taloudellisen hyvinvoinnin perusedellytys. Yrittäjän kannalta Tyrnävän vahvuuksia ovat mm. hyvä liikenteellinen sijainti Oulun läheisyydessä, hyvä maankäytönsuunnittelu, nuorekkuus ja toimivat peruspalvelut.

Aikaisempina vuosina eniten työpaikkoja on ollut maa-, riista- ja metsätalouden alalla. Vuonna 2012 saavutettiin huippu, jolloin peräti 16%:ia työllisistä työskenteli jossakin edellä mainituista. Vuonna 2016 vastaava luku on ollut 8,80%:ia. Tyrnävällä maatalous on kuitenkin edelleen vahva osaamisen alue. Maatilat ovat erikoistuneet tuotantosuunnittain pääosin perunanviljelyyn, viljanviljelyyn tai karjanhoitoon. Tilojen peltopinta-ala on maan korkeimpia - yli 73 ha/tila. Tyrnävän 155:llä maatilalla on käytössään peltoa n. 11 500 ha. Tyrnävän kunta on hallinnoinut vuoden 2013 alusta maaseutuhallinnon Tyrnävän yhteistoiminta-alueita, jonka muodostavat Hailuodon, Kempeleen, Limingan, Lumijoen, Muhoksen ja Tyrnävän kunnat. Tyrnävä on mukana myös Nouseva Rannikkoseutu ry:n toiminassa, joka rahoittaa maaseudun hankkeita ja yrityksiä. Tyrnävällä olisi potentiaalia viljellä myös muita ravintorikkaita ruuan perusraaka-aineita. Tällöin alkutuotannon lisäksi, tänne olisi hyvä saada tuotteen jalostajia, jotta tuotteen koko elinkaari olisi puhtaasti tyrnäväläinen.

Nykyään julkinen hallinto, koulutus sekä terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut työllistää noin 29,20%:ia (2016) työllisistä Tyrnävällä. Seuraavaksi tulevat tukku- ja vähittäiskauppa, kuljetus- ja varasto sekä majoitus ja ravitsemusalat (20,8%). Rakentamisen osuus on noussut muuta maata nopeammin ollen 11,70% (2016). Teollisuus työllistää 10,50% työllisistä (sotkanet). Muilla toimialueilla kasvu on ollut maltillisempaa.

Elinkeinorakenne Tyrnävällä 2014 - 2016 (tilastokeskus/yritykset, seutunet).

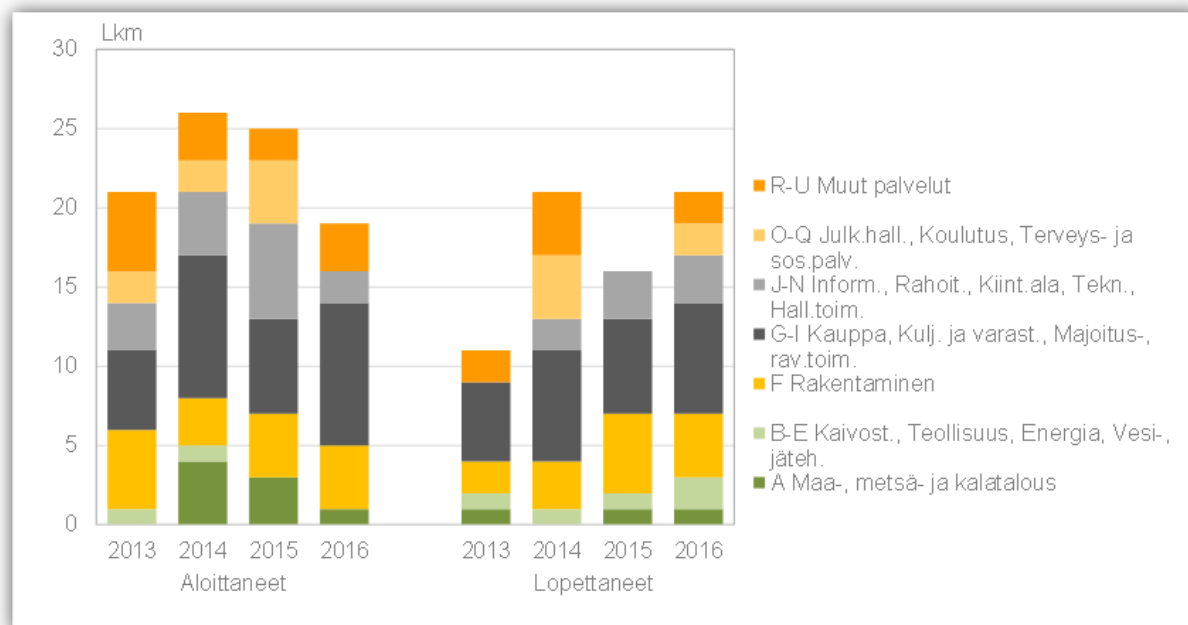

Tyrnävän kunnan työpaikkaomavaraisuus on noin 55 prosentin tasolla. Huomattava osa kunnan työikäisestä väestöstä pendelöi Oulun seudun kunnissa. Vuonna 2016 1022 henkilöä pendelöi Tyrnävältä Ouluun. Oulusta Tyrnävälle puolestaan pendelöi 239 henkilöä (Tilastokeskus / yritykset, Seutunet).

Tyrnävälle perustettiin uusia yrityksiä vuonna 2015 25 kappaletta ja vuonna 2016 19 kappaletta. Eniten uusia yrityksiä perustettiin kaupan, kuljetuksen, varaston, majoituksen ja ravitsemuksen aloille. Seuraavilla sijoilla ovat rakentaminen ja muut palvelut. Neljänneksi eniten yrityksiä on syntynyt informaation, rahoituksen, kiinteistöalan, tekniikan ja hallinnon aloille. Maa-, metsä- ja kalatalous ovat viidennellä sijalla (2016). Tyrnävältä lopettiin yrityksiä vuonna 2015 16 kappaletta ja vuonna 2016 21 kappaletta. Vuonna 2016 yrityksiä lopetettiin siis enemmän kuin uusia syntyi. Eniten lopettaneita yrityksiä on ollut kaupan, kuljetuksen, varaston, majoituksen ja ravitsemuksen aloilla. Toiseksi eniten kaivoksen, teollisuuden, energian, veden ja jätteenhuollon aloilla. Kolmantena tulee rakentaminen, neljäntenä informaation, rahoituksen, kiinteistöalan, tekniikan ja hallinnon alat. Julkinen hallinto, koulutus sekä terveys- ja sosiaalipalvelut jakavat viidennen sijan muiden palveluiden kanssa (Tilastokeskus/yritykset, Seutunet).

Jotta Tyrnävälle saataisiin uusia yrityksiä, olisi sopivien liiketilojen ja yhteisöllisten työskentelytilojen tarjoaminen ensiarvoisen tärkeää. Tyrnävällä toimii yrittäjien innovaatioryhmä, jonka tavoitteena on synnyttää alueelle uusia yrityksiä, tuottaa kasvavaa liiketoimintaa sekä kehittää Tyrnävän kunnan elinvoimaa, toimintaa ja yritysten näkyvyyttä. Tyrnävän kunnassa työskentelee myös elinvoimakoordinaattori, jonka tehtävänä on edistää kunnan elinvoimaa ja yritysten toimintaedellytyksiä.

Aloittaneet ja lopettaneet yritykset Tyrnävällä 2013 - 2016 (Tilastokeskus/yritykset, Seutunet).

Koulutus

Koulutustasomittain on perusasteen jälkeen suoritettun korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. Tyrnävällä koulutustasomittain on 25 yksikköä alhaisempi kuin valtakunnassa keskimäärin (2016). Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24-vuotiaiden prosenttiosuus vastaavanikäisestä väestöstä on parempi kuin valtakunnassa keskimäärin. Tyrnävällä luku on lähes puolittanut vuodesta 2012 vuoteen 2016 ollen nyt 4,8%:ia. Koko maassa vastaava luku 8,3%. Panostus nuoriin alkaa näkymään.

Tyrnäväläisten koulutusaste on maakunnan ja seudun keskiarvon alapuolella. Keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus vuonna 2016 on 48,6 prosenttia ja se on korkeampi kuin massa keskimäärin (40,9%). Korkea-asteen tutkinnon suorittaneita on 22,4 prosenttia, kun vastaava luku koko maassa on 30,4%:ia. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17 - 24-vuotiaiden prosentuaalinen osuus vastaavanikäisestä väestöstä on 4,8%:ia, kun vastaava luku Pohjois-Pohjanmaalla on 6,7%:ia ja koko maassa 8,3%:ia (2016).

Tyrnävällä aloitti 1.8.2018 August Sahlsten lukio, joka tarjoaa tyrnäväläisille nuorille mahdollisuuden lukio-opintoihin omalla paikkakunnalla. August Sahlsten lukio on osa Oulun Lyseon lukiota ja toimii Tyrnävällä monimuotolukiona, jossa osa opetuksessa tapahtuu etäyhteyksillä. Yhteistyössä lukion kanssa toimii Oulun Ammattikorkeakoulu, joka tarjoaa mahdollisuuden biotalouden ja yrittäjyysopintojen liittämiseksi osaksi lukio-opintoja. Tyrnävän kunnan yläkoulussa Kuulammen koululla toimii yrittäjyysluokat ja koko kunnassa on opetuspalveluissa käytössä kulttuurikasvatussuunnitelma. Moniammatillisesti koottu opetuspalveluiden oppilashuoltoryhmä ja toimivat tukipalvelut ovat pienentäneet koulutuksen ulkopuolelle jäävien määrää vuosittain.

Eläköityminen

Eläkkeellesiirtymisikä Tyrnävällä on laskenut vuodesta 2014 vuoteen 2016, kun puolestaan Pohjois-Pohjanmaalla kehitys on ollut päinvastainen. Valtakunnallisesti tarkasteltuna eläkkeelle siirtymisessä ei ole juuri tapahtunut muutoksia. Vuonna 2015 Tyrnävällä eläkkeelle on siirrytty keskiarvolta 56,40 vuotiaana, kun vuonna 2015 vastaava luku on ollut 60,50. Valtakunnallisesti eläkkeelle on siirrytty sekä vuonna 2015 että 2016 59,80 vuotiaana.

Keskimääräiset kokonaiseläkkeet (omaa eläkettä saavat) ovat keskimäärin 286 euroa pienemmät kuin valtakunnassa keskimäärin (2017). Myös lähikuntiin verrattuna euromäärät ovat hiukan pienemmät. Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä on 0,8%:ia pienempi kuin valtakunnassa keskimäärin (2017). Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä on 5,5 % pienempi kuin valtakunnassa keskimäärin.

3. Talous ja elinvoima

Työttömyysprosentti on noudattanut valtakunnassa yleisesti olevia trendejä ollen kuitenkin pienempi kuin Pohjois-Pohjanmaalla ja valtakunnallisesti keskimäärin. Työttömyysprosentti on tullut maltillisesti alaspäin vuodesta 2015 vuoteen 2018. Vuonna 2017 työttömyysprosentin keskiarvo on ollut Tyrnävällä 10,50%:ia, Pohjois-Pohjanmaalla 13,10%:ia ja koko maassa 11,50%:ia. Lähikunnista vain Limingassa ja Lumijoella työttömyysprosentit ovat olleet Tyrnävää alhaisemmat.

Kun tarkastelemme kuluvaa vuotta 2018, niin työttömyysprosentti on ollut Tyrnävällä alhaisin toukokuussa (7,5%:ia) ja korkein heinäkuussa (9,5%:ia). Tyrnävällä perunan nosto ja lajittelu ovat hyvinkin sesonkiluontoisia töitä ja hiljaisemmat kuukaudet näkyvät välittömästi pieninä piikkeinä työttömyydessä. Heinäkuussa hyvin tyypillisesti myös perhepäivähoitajat ovat jouten sekä ne nuoret, jotka eivät saaneet kesätyöpaikkaa / odottelevat opintojen alkamista. Vuonna 2018 työttömyysprosentti on kuitenkin noudattanut edelleen yleisiä trendejä.

Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on ollut vuosina 2015 - 2017 pienempi kuin valtakunnassa keskimäärin. Vuonna 2017 pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä oli Tyrnävällä 3,2, prosenttiyksikköä pienempi kuin Pohjois-Pohjanmaalla ja 6,7 prosenttiyksikköä pienempi kuin valtakunnassa keskimäärin. Nuorten työttömien osuus 18-24-vuotiaasta työvoimasta on ollut vuonna 2017 pienempi kuin Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin, mutta suurempi kuin valtakunnallisesti.

Yleinen trendi kuitenkin on, että sekä pitkäaikaistyöttömyys että nuorisotyöttömyys ovat lähteneet laskuun koko maassa parin viime vuoden aikana.

Tyrnävän (kuten muidenkin kuntien) maksaman työmarkkinatuen kuntaosuuden määrä nousi radikaalisti vuonna 2015, kun työttömyysturvalain muutoksella vuoden 2015 alussa pitkäaikaistyöttömäksi arvioitiin aiemman 500 päivän yhtäjaksoisen työttömyyden sijasta 300 työttömyyspäivää. Vuonna 2017 kuntaosuuden kulut saatiin paremmin hallintaan, kun työttömiä työnhakijoita ohjattiin tehostetusti muun muassa työttömien terveystarkastuksiin, ammatillisiin kuntoutuksiin, eläkeputkiin, kuntouttavaan työtoimintaan, työkokeiluun, kunnan palkkatuetuun työhön ja avoimille työmarkkinoille. Palvelun laatuun on panostettu toden teolla.

Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden prosentuaalinen osuus Tyrnävällä oli vuonna 2016

4,40%:ia. Vastaava luku Pohjois-Pohjanmaalla on ollut 7,40%:ia ja koko maassa 9,10%:ia. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-20-vuotiaat prosenttiosuus vastaavan ikäisestä väestöstä on 0,7%:ia, kun vastaava luku Pohjois-Pohjanmaalla on 1,2%:ia ja koko maassa 1,4%:ia. Vuodesta 2016 vuoteen 2017, kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0 - 20-vuotiaiden määrä on lisääntynyt 0,3%:in verran. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25-64-vuotiaat osuus vastaavanikäisestä väestöstä on 2,1%:ia vähemmän kuin valtakunnassa keskimäärin (2016).

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Velkaantuneisuus auttaa myös arvioimaan, mikä osuus vuosikatteesta jää käytettäväksi kunnan palveluiden järjestämiseen ja kehittämiseen velanhoitokulujen jälkeen. Tyrnävän suhteellinen velkaantuneisuus on 86,40 (2017). Tunnusluku on korkeahko verrattuna Pohjois-pohjanmaan keskiarvoon, joka oli vuonna 2017 64,10. Koko maan keskiarvo on 56,20.

Lainakanta tarkoittaa kunnan korollista vierasta pääomaa. Lainakanta euroa / asukas tarkoittaa lainakantaa jaettuna kunnan tilinpäätösvuoden päättymispäivän asukasluvulla. Tyrnävän lainakanta on 3412€ (2017), kun Pohjois-Pohjanmaan lainakanta on 3460€ ja koko maan 2933€.

Verotulo ilmaisee kunnan verotulot asukasta kohti euroina. Tyrnävällä verotulo on 2700€ /asukas (2017), kun vastaava luku valtakunnallisesti on 4090€.

4. Tyrnäväläisten yhteisöllisyys ja sosiaalinen pääoma

Tyrnävällä yhteisöllisyyttä tukevat muun muassa aktiivinen urheiluseuratoiminta ja kulttuuripalvelut, kuten ammattitaidolla palveleva kirjasto. Tyrnävällä joka vuotiset perunamarkkinat ovat korkeine kävijämäärineen osoitus yhteisöllisestä toiminnasta ja sosiaalisesta pääomasta. Tyrnävällä elää auttamisen kulttuuri, josta osoitus on yrittäjien säännölliset ruoanjakotilaisuudet yhdessä seurakunnan kanssa.

Sosiaalista vahvistamista tarvitseville kuntalaisille kunta tarjoaa alle 29- vuotiaille nuorten työpajatoimintaa ja yli 29- vuotiaille kuntouttavaa työtoimintaa. Sosiaalista pääomaa lisäävänä tekijänä Tyrnävälle rakennettiin nykyaikainen, avoimen oppimisympäristön Rantaroustin koulu

vuonna 2017. August Sahlsten- lukio aloitti Tyrnävällä toimintansa syksyllä 2018. Opetuksesta vastaa Oulun Lyseon lukio, Tyrnävän kunta tarjoaa tilat ja oppilashuollon.

Kouluterveyskyselyn (2017) perusteella 4. ja 5. luokkalaiset oppilaat kokivat oman osallisuutensa (ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä) hieman korkeammaksi verrattuna koko maan tuloksiin. Pojat kokevat osallisuutensa samalle tasolle muun maan tulosten kanssa, mutta tytöt kokevat osallisuutensa vajaa kaksi prosenttiyksikköä muuta maata alhaisemmaksi. Sama ilmiö toistuu (Kouluterveyskysely 2017) 8. ja 9. luokkalaisten kohdalla: pojat kokevat osallisuutensa samalla tasolla muun maan kanssa, tytöt kokevat osallisuutensa alhaisemmaksi. Ilmiö on havaittu myös Tyrnävällä nuorten työpajalla. Tyrnävällä on tulevaisuudessakin tavoitteena ylläpitää ja lisätä kuntalaisten yhteisöllisyyttä ja sosiaalista pääomaa. Tyrnävän koulut ja varhaiskasvatuksen yksiköt ovat aktiivisessa roolissa edistämässä yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja yhteisöön sitoutumista.

Seurakunta on myös vahvasti tukemassa kuntalaisten yhteisöllisyyden kokemusta ja sosiaalista pääomaa. Seurakunnan varhaiskasvatus tarjoaa päiväkerhoja, perhekerhoja, lasten- ja perheiden retkitoimintaa, tapahtumia ja kasvatuksen tukea. Varhaisnuorisotyön piiriin kuuluvat kerhotoiminta, retki- ja leiritoiminta, tapahtumat ja kasvatuksen tuki. Seurakunnan nuorisotyöhön kuuluvat nuortenillat, isos- ja kerhonohjaajakoulutus, retki- ja leiritoiminta, nuorten bänditoiminta, tapahtumat ja kasvatuksen tuki. Rippikoulutyö toimii omana työalanaan, joka kokoaa miltei koko ikäluokan. Diakoniatyö pitää sisällään nuorten palveluryhmän, vapaaehtoistoiminnan ryhmän, pienryhmätoimintaa (esim. diakoniakylätoimikunnat, seurakuntakerho, aamukammari, nuttupiiri, sururyhmän ja avustustyö (esim. elintarvikejako, diakonia-avustukset. Seurakunta tarjoaa myös tapahtumia ja tilaisuuksia erilaisille ryhmille (esim. kehitysvammaiset ja erityislasten perheet). Musiikki kuuluu myös seurakunnan tarjoamiin asioihin, joka kattaa kirkkokuoron, konsertit ja kulttuuritoiminnan. Jumalanpalveluselämä ja kirkolliset toimitukset, sielunhoito eli henkinen ja hengellinen tuki elämän eri vaiheissa ovat osa seurakunnan laajaa palvelutarjontaa. Kaikkien työalojen toiminnassa olennainen osa työtä on yhteistyö sekä kunnan että paikallisten yhteisöjen kanssa.

Tyrnävän 4H-yhdistyksen tarkoituksena on 4H-nuorisotyön avulla 1. voimistaa nuorten omatoimisuutta, yritteliäisyyttä ja käytännön taitojen hallintaa, 2. tukea nuorten terveitä elämäntapoja, kestävästä kehityksen kunnioittamista sekä kansainvälistymistä, 3. edistää nuorten elämänhallintaa ja ehkäistä heidän syrjäytymistään ja 4. edistää nuorten ja heidän perheidensä hyvinvointia. 4H- Yhdistys tarjoaa lapsille ja nuorille edullista kerhotoimintaa, kursseja, leirejä, retkiä, kilpailuja, tapahtumia, projekteja, kouluyhteistyötä, auttaen lapsia ja nuoria löytämään itselleen mielekästä tekemistä ja monipuolisen harrastuksen. Toiminnan lähtökohtana on vastata lasten, nuorten ja heidän perheidensä tarpeisiin huomioimalla myös toiveet esimerkiksi kerhojen teemojen ja kurssien suhteen. 4H tarjoaa nuorelle myös ensimmäisiä työkokemuksia työelämässä. Työpalvelu vastaa kaiken ikäisten hyvinvointipalveluista muun muassa lastenhoito-, siivous-, puutarha-alan tehtäviin liittyvissä tehtävissä. Nuori voi kokeilla siipiään myös 4H yrittäjänä. 4H toimii aktiivisessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa luoden uusia toimintatapoja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Hyvinvointia kaikille, muun muassa liikunnan ilon, kulttuurillisen annin ja erilaisten tietojen ja taitojen elinikäisen oppimisen kautta, yhdessä tehden.

Myös muut kunnassa toimivat järjestöt edistävät osallisuutta ja tarjoavat kuntalaisille harrastusmahdollisuuksia, vertaistoimintaa ja itsensä kehittämisen mahdollisuuksia. Kyläyhdistykset toetuttavat myös kunnan kannalta merkittäviä yhteisöllisyyttä edistäviä

toimenpiteitä, esim. Markkuun kyläyhdistys on rakentanut luontopolun, joka on kaikkien kuntalaisten käytettävissä.

5. Tyrnäväläisten asukkaiden terveys

Tyrnävä on väestörakenteeltaan lapsi- ja nuorisovoittoinen kunta. THL:n tuorein sairastavuusindeksi 2013-2015 on Tyrnävälle ikävakioituna 100,3 eli maan keskitasoa. Kansantauti-indeksin sairauksien, kuten sepelvaltimotaudin, verenpainetaudin ja etenkin aikuistyyppin diabeteksen lääkekorvausoikeuksien määrä on Tyrnävällä valtakunnan tasoa suurempaa. Tyrnävällä vanhuksat asuvat maan keskiarvoa enemmän palveluasunnoissa ja saavat myös keskimääräistä enemmän kotihoidon palveluita. Tapaturmista johtuva sairastavuus on Tyrnävällä muuta maata vähäisempää.

Tyrnäväläiset 8. ja 9. luokkalaiset kokevat (Kouluterveyskyselyn 2017) mukaan terveydentilansa paremmaksi suhteessa muuhun maahan. Tyrnäväläisistä pojista n. 7% sen sijaan kokee terveyden tilansa paremmaksi suhteessa muuhun maahan. Tytöt kokevat terveytensä 1% verran muuta maata korkeammaksi. Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta (Kouluterveyskysely 2017) Tyrnävällä kokee muuhun maahan verrattuna pojat vähemmän (vähän 3%) ja tytöt noin 1% enemmän. Perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaiset liikkuvat Tyrnävällä enemmän kuin keskimäärin koko maassa. Kouluterveyskyselyn mukaan ko. ikäryhmä liikkuu hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajallaan korkeintaan 1h viikossa n. 4,5 prosenttiyksikköä vähemmän muuhun maahan verrattuna. Erityisesti poikien liikkuminen on muuta maata aktiivisemmalla tasolla (muu maa 24%, Tyrnävä n. 18%). TEA- viisarin (Terveyden edistämisen aktiivisuus, THL) mukaan tyrnäväläisten liikkumisessa on parannettavaa. Tähän haasteeseen Tyrnävällä tullaan vastaamaan liikuntapaikkojen ja -mahdollisuuksien lisäämisellä ja liikuntaneuvonnan lisäämisellä.

Perheet hakeutuvat tuen piiriin hyvin erilaisista syistä. Lapsen mahdollinen oireilu, vanhempien väsyminen, mielenterveyden ongelmat, haasteet vanhemmuudessa ja perheiden arjessa, taloudelliset huolet ovat näyttäytyneet lisääntyneenä avun tarpeena. Tyrnävän kunnan väestörakenne on omaleimainen, lapsiperheitä on runsaasti. Tyrnävän kunnassa on panostettu viime vuosina ennaltaehkäisevään työskentelyyn perheiden parissa. Lastensuojelun perhetyön asiakkuuksien määrä on vähentynyt jonkin verran viime vuosina. Sosiaalihuoltolain voimaantulon jälkeen, lapsiperheitä on voitu tukea myös SHL:n mukaisista palveluista. Tyrnävällä mielenterveyspalvelut, neuvola, koulu ja sosiaalitoimi ovat myös kehittäneet yhteistyötä lasten ja lapsiperheiden parhaaksi viimeisten vuosien aikana.

Tupakointi nuorten keskuudessa (kouluterveyskyselyt) on Tyrnävällä laskusuhdanteessa. 8. ja 9. luokkalaisten päivittäinen tupakointi on sekä pojilla, mutta etenkin tytöillä selkeästi alhaisempi suhteessa muuhun valtakuntaan. Tupakointi oli aikaisemmin kasvava trendi nuorten keskuudessa. Kunnassa toimii Ekäisevän päihdetyön ryhmä, joka koordinoi ehkäisevää päihdetyötä ja järjestää tapahtumia ja tietoiskuja moniammatillisesti.

Psykiatrisen sairastamisen osalta THL:n ikävakioitu mielenterveysindeksi 2013-2015 oli Tyrnävällä 110,3. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saaneiden 16-24- vuotiaiden määrä on tilastojen mukaan noussut hieman kansallista tasoa korkeammalle. Perusterveydenhuollon mielenterveyskäynnit ovat suhteessa kansalliseen keskiarvoon vuoden 2017 tilastoissa yli 30% korkeammat.

Tyrnävän hyvinvointikyselyssä (2018) tärkeimmäksi kehittämisen kohteeksi kuntalaiset nostivat virkistysalueiden kehittämisen ja liikuntamahdollisuuksien lisäämisen. Kyselyn vaihtoehto vastauksista: "Millä tavoin kunnan tarjoamat palvelut voivat tukea mielestäsi kuntalaisten hyvinvointia paremmin?" eniten ääniä saivat virkistysalueiden kehittäminen ja liikuntamahdollisuuksien järjestäminen. Vastaajista moni nosti liikunnan myös oman hyvinvoinnin parantamisen keinoksi. Hyvän ja mielekkään arjen esteeksi kyselyssä nousivat mm. heikko julkinen liikenne ja pyörätieverkosto (liikenneinfrastruktuuri). Kunnan toivottiin tukevan kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia mm. seuraavilla asioilla:

- liikuntamahdollisuuksien lisäämisellä, esim. liikuntamahdollisuuksia lisää Murtoon ja Temmekselle, luontoliikuntapaikat, ladut
- nykyaikaisella kuntosalilla ja monipuolisella ryhmäliikuntatarjonnalla
- poistamalla salivuokrat lasten liikuntaa järjestäviltä yhdistyksiltä
- tuetaan urheiluseuroja
- joukkoliikenteen ja valaistuksen kehittäminen
- osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen, esim. tapahtumia, luentoja, kursseja

Kouluissa ja päiväkodeissa annettavalla terveystasvatuksella on tärkeä rooli ennaltaehkäisevien toimenpiteiden ja terveyttä edistävien elintapojen omaksumisessa. Kunnassa toimii Ehkäisevän päihdetyön ryhmä, jossa on moniammatillinen edustus sekä kunnan työntekijöistä että sidosryhmistä. Suurimpia haasteita on tupakoinnin ja päihteiden käytön vähentäminen ja kohderyhmien oikea-aikainen tavoittaminen. läkkäiden kuntalaisten terveyttä edistetään tarjoamalla seniorineuvolan palveluja ja ennaltaehkäiseviä kotikäyntejä yli 75- vuotta täyttävälle.

6. Turvallisuus Tyrnävällä

Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikennerikkomukset 1000 asukasta kohti ovat olleet Tyrnävällä huomattavasti korkeammat vuosina 2014 - 2015 verrattuna Pohjois-Pohjanmaan ja koko valtakuntaan. Vuonna 2014 on tilastoitu 254,90 liikenneturvallisuuden vaarantamista tai liikennerikkomusta, kun vastaava luku koko maassa on ollut 75. Vuonna 2016 vastaavat luvut ovat olleet 53,8 (Tyrnävä) ja 74,80 (koko maa).

Rattijuopumustapaukset ovat vähentyneet vuodesta 2014 vuoteen 2017 ja ovat alueen alhaisimpia.

Poliisin tietoon tulleet rattijuopumukset per 1000 asukasta kohti ovat olleet vuonna 2017 0,9, kun vastaava luku Pohjois-Pohjanmaalla on 2,20 ja koko maassa 3,20. Lähikunnista vain Lumijolle on vieläkin alhaisemmat luvut.

Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset ovat seudun alhaisimmat ja myös omaisuuteen kohdistuvissa rikoksissa kuulumme alhaisimpien kuntien joukkoon. Huumausainerikokset ovat myös alueen alhaisimmat.

Tyrnävän onnettomuustilastoja:

- Tyrnävällä tapahtuu vuosittain keskimäärin seitsemän henkilövahinkoon johtavaa onnettomuutta (2013-2017).

- Onnettomuuksissa loukkaantuu keskimäärin kahdeksan ihmistä vuosittain (vakavasti keskimäärin yksi henkilö vuosittain).
- Kuolemaan johtaneita onnettomuuksia ei ole tapahtunut vuosina 2013-2017 (vuonna 2018 on tapahtunut yksi, ja vuonna 2011 sitä edellinen).
- Omaisuusvahinkoon johtavia onnettomuuksia tapahtuu vuosittain keskimäärin 11 (2013-2017).

Kunnan kiinteistöjen turvallisuussuunnitelmat päivitetään vuosittain.

Liikenneturvallisuustyöryhmän toimintakatsaus tehdään vuosittain ja liikenneturvallisuustapahtumia on runsaasti (esim. Turvaa tenaville tapahtuma ja Päivä paloasemalla).

Kouluissa ja päiväkodeissa toteutetaan liikennekasvatusta eri tavoin, esim. 8 -luokkalaisille on vuonna 2018 monialainen oppimiskokonaisuus, jonka teemana on turvallisuus ja he osallistuvat valtakunnalliseen NouHätä- turvataitokampanjaan yhdessä Pelastuslaitoksen kanssa.

7. Kuntalaisten hyvinvoinnin ja palvelujärjestelmän vahvuudet

Tyrnävän kunnan väestörakenne on nuori. Tyrnävä on Limingan jälkeen Suomen lapsirikkain kunta. Peruspalvelut on tuotettu taloudellisesti ja toiminnallisesti järkevästi. Lasten ja nuorten osuuden kasvu tulee jatkossa asettamaan haasteita henkilöstön ja tilaresurssien suhteen.

Varhaiskasvatus on merkittävä peruspalvelu lapsiperheille. Tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä edistää koko perheen hyvinvointia. Varhaiskasvatus on tärkeä osa lapsen elinikäistä kasvun ja oppimisen polkua. Tyrnävän kunnassa toteutetaan laadukasta varhaiskasvatusta perheen tarpeen mukaisessa laajuudessa päiväkodeissa, ryhmäperhepäivähoidossa, perhepäivähoidossa ja avoimessa varhaiskasvatuksessa. Kunnan järjestämän varhaiskasvatuspalvelun lisäksi kunta tukee yksityistä varhaiskasvatusta palvelusetelillä (päiväkodit) ja yksityishoidontuella ja kuntalisällä (pph).

Jokaisella lapsella on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen (20h/vko). Tätä laajempaa varhaiskasvatusta tarjotaan perheille, joissa vanhemmat ovat työssä, opiskelevat tai muutoin

katsotaan, että 20h laajempi varhaiskasvatus on lapsen edun mukaista. Varhaiskasvatusta tarjotaan siinä laajuudessa kuin perhe sitä tarvitsee (tuntiperusteinen sopimus).

Lapsille, jotka eivät ole subjektiivisessa tai sitä laajemmassa varhaiskasvatuksessa, on tarjolla kunnan järjestämää avointa varhaiskasvatustoimintaa, joka tukee lasten ja perheiden hyvinvointia. Tyrnävällä toteutetaan varhaiskasvatuksen ja opetuspalveluiden yhteistyötä uudella tavalla hallintorajat ylittäen, sillä varhaiskasvatuksen johtavana viranhaltijana toimii oman toimensa ohella alakoulun rehtori.

Nuorisotyö

Nuorisotoimessa kohdataan nuoria heidän vapaa-aikanaan nuorisotiloilla, tapahtumissa ja retkillä sekä kouluyhteistyön kautta. Perusnuorisotyö toteutuu tällä hetkellä ennen kaikkea nuorisotila- eli nuokkaritoiminnan kautta. Nuokkaritoiminta ymmärretään kuitenkin laajasti; jokaviikkoinen pelivuoro nuorisotilavalvojan tms. kanssa Murrossa, syyslomalla pelivuoroja nuokkaritoimintana Temmeksellä, Murrossa ja Kirkonkylällä, lisäksi tehdään yhteistyötä liikuntatoimen kanssa. Nuokkareilla on eri-ikäisille omat aukioloajat. Lasten ja nuorten kanssa pelataan pelejä, leivotaan, piirretään, jutellaan, katsotaan elokuvia yms. Yönuokkarivuorot vaihtuvat seurakunnan, MLL Tyrnävän ja nuorisotoimen kesken (kullakin omissa tiloissaan). Tyrnävän kunnan nettisivulle <http://www.tyrnava.fi/loader.aspx?id=7254e90f-a809-4d2e-bcc3-3cc035be8311> on koottu nuorten kaikki palvelut. Sivusto on tuotettu 2018 päättyneen Nojat- hankkeen aikana.

Nuorten työpajatoiminta

Tyrnävän Paja on suunnattu tyrnäväläisille nuorille (alle 29-vuotiaille), jotka ovat työttöminä tai ilman ammattitutkintoa, ammatillisen koulutuksen keskeyttäneet ja/tai tarvitsevat työ- sekä toimintakyvyn selvitystä. Tyrnävän pajan työmuotoja ovat mm. kodinhoidolliset tehtävät, kiinteistön huoltoon liittyvät tehtävät, käsityöt, autojen sisäpuhdistukset, polkupyörien huoltotehtävät ja puutyöt. Pajalaiset suunnittelevat ja toteuttavat yhdessä ohjaajien kanssa pienimuotoisia projekteja mielenkiinnon ja osaamisen mukaan. Paja on yhteisö, jossa työnteon ja sen ohessa annettavan työ-, ryhmä- ja yksilövalmennuksen avulla tuetaan pajalaista elämänhallintataidoissa sekä koulutukseen tai työhön hakeutumisessa.

Verso-toiminta

Verso on Starttipaja tyrnäväläisille nuorille (alle 29- vuotiaille), jossa painopiste on vahvasti elämänhallinnallisissa asioissa kuten vuorokausirytmien korjaamisessa ja ylläpitämisessä, elämän mielekkyyden löytymisessä ja tarvittavien palveluiden hankkimisessa nuorelle. Verso- toiminnassa mietitään yhdessä nuoren tulevaisuutta, kokeillaan erilaisia työ- ja harrastusmuotoja ja vierailaan mielenkiintoisissa paikoissa. Verso toimii kaksi kertaa viikossa.

Nuorten työpajalla ja starttipajaversossa on säännöllisesti ryhmävalmennusta, joka pitää sisällään elämäntaidot- ryhmävalmennuskokonaisuuden ja ART- valmennusta (sosiaaliset taidot). Lisäksi yksilövalmennuksissa on saatavilla tarvittaessa neuropsykiatrista valmennusta.

Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tarkoituksena on tavoittaa 15-29-vuotiaat tuen ja avun tarpeessa olevat nuoret. Nuoret ohjataan ja saatetaan tarvittaessa heitä auttavan palvelun piiriin. Etsivä nuorisotyöntekijä tekee yhteistyötä kunnan eri toimijoiden kanssa, jotta mahdollisimman moni

nuori saisi tarvitsemansa avun omaan tilanteeseensa. Etsivä nuorisotyöntekijä tapaa nuoria toimistollaan, tapahtumissa, oppilaitoksissa sekä kotikäynneillä. Kotikäyntejä etsivä nuorisotyöntekijä tekee työparin kanssa. Etsivä nuorisotyö on nuorelle täysin vapaaehtoista ja luottamuksellista toimintaa. Etsivä nuorisotyö Tyrnävällä painottuu yhä enemmän toisella asteella opiskeleviin nuoriin, jotta opiskelujen keskeytyksen vähenevät. Etsivä nuorisotyö keskittyy yhdessä kunnan muiden toimijoiden kanssa myös nuorten työttömyyden haasteisiin. Tyrnävälle on käynnistetty nuorille matalan kynnyksen kohtaamispaikka Ohjaamo. Ohjaamon toimintaa on tarkoitus kehittää vuoden 2019 aikana siten, että siitä tulisi pysyvä toiminto kunnan palvelujärjestelmään. Ohjaamon tarkoituksena on toimia kohtaamispaikkana nuorille, jossa nuori saa tarvitsemansa alkuohjauksen ja tuen omaan tilanteen selvittelyyn.

Liikuntatoimi

Kunnan liikuntapalvelut tekevät yhteistyötä järjestöjen, kansalaisopiston, seurakunnan ja kunnan eri osastojen sekä kolmannen sektorin kanssa tavoitteena luoda matalan kynnyksen liikuntapalveluita kuntalaisille. Liikuntatoimi järjestää ja on mukana järjestämässä vuosittaisia urheilukilpailuita ja erilaisia tapahtumia kaiken ikäisille kuntalaisille. Liikuntatoimi vastaa liikuntasalien ja -hallien vuorojen jaosta. Liikuntasihteerit antaa liikuntaneuvontaa kuntalaisille yhdessä terveyskeskuksen henkilöstön kanssa.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjaston käyttämiseen liittyen on tehty kevään 2018 aikana valtakunnallinen kysely. Tyrnävällä vastauksia saatiin 79, joista 64% tuli sähköisesti. Valtakunnallisen kyselyn tulos oli kattava verrattuna aiempiin valtakunnallisiin kyselyihin. Samaa voidaan sanoa kyselyn tuloksista Tyrnävän kirjastojen osalta. Yleisten kirjastojen saama kokonaisarvosana oli koko Suomen osalta hieno 8,80. Mutta Temmeksen kirjaston saama kokonaisarvosana oli vieläkin parempi - huikea 8,89! Myllykirjastonkin saama arvosana hätyytteli kiitettävän rajaa - ollen 8,69. Erityisen hienoa oli, että 77 prosenttia Tyrnävän Myllykirjaston käyttäjistä ja 88 prosenttia Temmeksen kirjaston käyttäjistä kertoi kirjaston parantaneen elämänlaatuaan erittäin tai melko paljon. Myllykirjaston käyttäjistä 85 prosenttia kertoi kirjaston tarjonneen virikkeitä vapaa-aikaan ja harrastuksiin erittäin tai melko paljon - samaa sanoi 89 prosenttia Temmeksen kirjaston käyttäjistä. Myös kirjaston rooli tiedon löytämisessä oli todella merkittävä. Uusi kirjastolaki tuli voimaan vuoden 2017 alussa. Uudella kirjastolailla edistetään asukkaiden osallisuutta ja sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumista verkottuneessa kansalaisyhteiskunnassa sekä turvataan tiedon ja kulttuurin yhdenvertainen saatavuus. Lain keskeisenä tavoitteena on edistää yhteiskunnallista demokratiakehitystä ja vahvistaa yleisten kirjastojen toimintaedellytyksiä nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Tyrnävän kirjastossa uuteen kirjastolakiin vastataan mm. organisaatiouudistuksella (1.1.2018 kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja - kirjasto- ja kulttuurijohtajan sijaan), Pohjois-Suomen AVI:n rahoittamalla Juurilla-hankkeella sekä kuntalaisten yhteinen olohuone -ajatuksella (kansalaisopiston kielikurssit syksystä 2018 alkaen kirjaston tiloissa, näyttelyt, satuhetket, lukupiiri, lukumummi-toiminta alkamassa, syötävä puutarha (kuntouttava työtoiminta) sekä työpajan kesäkahvila kesäaikaan).

Kulttuuripalveluita tuotetaan yhteistyössä kuntaorganisaation ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden eri yksiköiden, kulttuuritoimikunnan, 3.sektorin ja muiden aktiivisten toimijoiden kanssa yhteistyössä. Kuntalaiset saavat kokea ammatillaisproduktioita sekä päästä itse suunnittelemaan ja tekemään kulttuuria kaikille. Kulttuurikasvatussuunnitelman juurruttamista tehdään

varhaiskasvatuksen yksiköihin ja kouluihin (henkilökunta), jotta lapsilla ja nuorilla olisi tasa-arvoinen lähtökohta elämään, taiteen ja kulttuurin kokemiseen sekä kuluttamiseen. Jatkossa kulttuurikasvatussuunnitelman tulisi kattaa kaikki ikäryhmät. Kulttuuripalvelut tekevät tapahtumatuotantoa yhdessä elinvoimapaalveluiden kanssa; teemoina mm. kuntakuva, kotiseutuylpeys, viihtyminen ja juurtuminen, Meijerialueen ja muiden kulttuuriympäristöjen vaaliminen ja arkinen käyttö. Tilat tehdään kuntalaisille tutuksi ja sitä myöten omiksi. Visuaalisuuden, yhteisöllisyyden, aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön vaikutukset kuntalaisten hyvinvointiin nähdään sosiaalisen pääoman näkökulmasta.

Tyrnävällä aloitettiin taiteen perusopetus syksyllä 1998. Opetuksen painotusalueet olivat kevääseen 2018 saakka arkkitehtuuri ja ympäristökasvatus, joita lähestyttiin ottamalla huomioon oppilaiden ikäkausien mukaiset edellytykset. Kesällä 2018 opetussuunnitelma päivitettiin ja hyväksyttiin sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa. Opetuksen sisällöksi valittiin käsityö ja kädentaidot. Syksystä 2018 alkaen Tyrnävällä annetaan taiteen perusopetusta Kuulammen koululla ala-asteikäisille oppilaille, ryhmään otetaan 16 oppilasta.

Lakeuden kansalaisopisto toimii Limingan, Lumijoen ja Tyrnävän kuntien alueella ja tarjoaa matalan kynnyksen harrastus- ja virkistysmahdollisuuksia ja yleissivistävää koulutusta tasa-arvoisesti kaikenikäisille toimialueensa asukkaille. Kansalaisopisto järjestää alueensa kunnissa konsertteja, näyttelyitä ja tapahtumia. Kansalaisopiston tavoitteena on edistää kuntalaisten aktiivista osallistumista, yhteisöllisyyttä sekä henkistä että fyysistä hyvinvointia. Kansalaisopisto pyrkii tarjoamaan asiakkailleen laaja-alaisen ja helposti saavutettavan kurssivalikoiman. Kaikki kurssit ovat avoimia myös muiden kuntien asukkaille.

Limingan seudun musiikkiopisto on vireä neljän kunnan alueella toimiva musiikkioppilaitos. Innokas ja motivoitunut opettajakollegio mahdollistaa reilun 200 lapsen ja nuoren musiikillisen kasvun Limingan seudun musiikkiopiston toiminta-alueella. Hyvinvointi musiikkiopistossa merkitsee oppilaiden innostuneisuutta ja motivoituneisuutta omaan opiskeluun. Musikaalinen harrastus, erilaiset konsertit ja osallistuminen kunnan tapahtumiin tarjoavat monipuolisia kulttuurielämyksiä kuntalaisille.

8. Väestön hyvinvoinnin ja palvelujärjestelmän kehittämiskohteet

Peruspalveluissa oikein mitoitettut resurssit ja helposti saavutettavat palvelut kasvavaan tarpeeseen nähden ovat tärkeitä kuntalaisten hyvinvoinnin kannalta. Liikuntamahdollisuuksien ja viihtyisän elinympäristön kehittäminen ovat kehittämisen kohteita lähitulevaisuudessa. Sähköisten järjestelmien kehittäminen mahdollistaa palvelujen kehittämisen siten, että saavutettavuus ja nopeus paranevat.

Alle kouluikäisten suhteellinen osuus väestöstä on viime vuosien aikana tasaantunut ja lähtenyt laskuun. Tulevina vuosina paine tulee näkymään kouluissa, koska 7-15 vuotiaiden osuus väestöstä on kasvussa. Etenkin peruskoulun tilatarpeisiin on kyettävä vastaamaan lähivuosina. Julkisten tilojen osalta haasteita ovat vanhat rakennukset, joissa on korjaustarpeita ja mahdolliset sisäilmaongelmat vaativat toimepiteitä ja resursseja.

Oikein mitoitettut resurssit sekä ammattitaitoinen, pysyvä henkilöstö ovat tärkeitä edellytyksiä laadukkaiden kunnan palveluiden toteuttamisessa.

Perheiden ja lasten erilaiset tarpeet ovat lisääntyneet ja moninaistuneet. Tämä tuo monenlaisia haasteita kunnalle ja edellyttää monialaista yhteistyötä kunnan eri toimijoiden kesken. Perhekeskusmallin luominen Tyrnävälle on lähitulevaisuuden tavoite ja haastaa kunnan eri osastot yhteistyöhön uudella tavalla.

Sähköisen asioinnin kehittäminen ja palveluiden tuottaminen tehokkaammin ja asiakasystävällisesti ovat Tyrnävän tulevaisuuden kehittämiskohteita.

Syksyllä 2018 perustetussa Ohjaamossa etsivä nuorisotyöntekijä tekee yhteistyötä sosiaalityöntekijöiden, työ- ja elinkeinosuunnittelijan, vastaavan pajaohjaajan ja muiden tarvittavien yhdyshenkilöiden kanssa. Ohjaamo toimii Koivulan tiloissa.

Hallintokuntien toimenpide-ehdotukset ja resurssit edellä mainittuihin kehittämiskohteisiin.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET VUOSILLE 2017 - 2020

Hallinto- ja kehittämisosasto:

Mahdollistetaan kuntalaisten omavastuullinen toiminta mm. avustamalla yhteisöllisyyttä ylläpitäviä järjestöjä ja yhdistyksiä.

Sosiaali- ja terveysosasto:

Sosiaali- ja terveysosasto osallistuu aktiivisesti käynnissä olevaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun samalla kehittäen rajapintapalveluja yhteisesti ja hyvinvointiosaston kanssa.

Kuntalaisten hyvinvointitietoisuuden lisäätään siten, että kuntalaisella on riittävästi tietoa terveellisistä elintavoista ja niihin vaikuttavista tekijöistä ja niiden vaikutuksista siten, että hänen on mahdollista tehdä terveyttä edistäviä valintoja. Toimenpiteinä ovat mm. elintapojen puheeksiotto ja elintapaohjaus terveyspalveluissa, liikuntaneuvonta, järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö ja osallistuminen tapahtumiin.

Perhekeskustoimintamalli luodaan kuntaan yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa.

Sivistys- ja hyvinvointiosasto:

Hyvinvointityöhön laaditaan vuosikellon mukainen ohjelma ja vuosittaiset tavoitteet kunnan HYTE-ryhmässä. Toimenpiteinä mm. liikuntapalveluiden ja -alueiden uudistaminen ja liikuntaneuvonta kuntalaisille.

Laaditaan tarvittavat koulujen ja päiväkotien tilojen tarveselvitykset ja tilaohjelmat. Nuorten palveluja kehitetään yhdessä järjestöjen kanssa. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen tapahtumien ja yhteisten teemojen kautta: esim. kansainvälisyys osaksi tyrnäväläisten arkea -projekteja, tapahtumia, kursseja.

Ympäristöosasto:

Suunnitellaan ympäristöjä siten, että julkisia tiloja ja toimintaympäristöjä on riittävästi kuntalaisten mielekästä toimintaa ja ajanviettoa varten. Tehdään yhteistyötä järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa ja tuetaan erilaisten kohderyhmien järjestämää sekä erilaisille kohderyhmille järjestettävää toimintaa.

Turvallinen ympäristö lisää kaikkien kuntalaisten hyvinvointia. Tyrnävän kunnan ympäristöosastolla noudatetaan vuorovaikutteista suunnittelumetodia, sillä siten taataan vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuudet. Lisäksi vuorovaikutteinen suunnittelu lisää vastuullisen ympäristökäsityksen syntymistä ja sitouttaa toimijat ympäristöön ja "kuuluminen paikkaan" vähentää epätoivottua toimintaa yhteisissä ympäristöissä.

TALOUDELLISET PANOSTUKSET 2017-2020:

Hallinto- ja kehittämisosasto:

Palo- ja pelastustoimi:

Oulu- Koillismaan pelastuslaitos hoitaa palo- ja pelastustoimen. Kustannukset kohdistetaan kuntiin asukaslukujen suhteessa.

Joukkoliikenne:

Oulun kaupungin joukkoliikennejaosto on päättänyt seudullisen joukkoliikenteen palvelutasosta 19.4.2018. Kuntien liikennehankinnan kustannukset nousevat nykytilaan verrattuna, koska palvelutasoa on nostettu kaikissa kunnissa. Arvio Tyrnävän kunnan joukkoliikenteen menoista vuonna 2018 on 201 000 euroa.

Sosiaali- ja terveysosasto:

Lapset puheeksi koulutuksen järjestäminen kunnan omana toimintana ja yhteistyössä LAPE-hankkeen kanssa.

Vesote- , I&O ja Lape-hankkeen koulutuksiin osallistuminen.

Sivistys- ja hyvinvointiosasto:

Opetus- ja varhaiskasvatushenkilöstön koulutukset.

Osallisuuskoordinaattorin työpanos hyvinvointityöhön.

Liikuntatapahtumat yhteistyössä järjestöjen kanssa.

Liikunta-alueiden kehittäminen ja uusia luontoliikuntareittejä Tyrnävälle.

Lape- työhön osallistuminen ja koulutuksiin osallistuminen.

Ympäristöosasto:

Leikkipuistoja toteutetaan kehittämissuunnitelman mukaisesti.

Linja-autojen päätepysäkin kehittäminen.

Uusi linja-auton odotuskatos Mäläskänsuoralle.

Vuosittain pyritään peruskorjaamaan vähintään yksi kaavatie.

Panostetaan jokivarren raivaukseen kaava-alueella kunnan omistamilla mailla.

Katuvalaistusta uusitaan led valaisimiin.

Rakennetaan lähivirkistyspaikka.

Kehitetään kunnan kausivalaistusta.

Kaava-alueen kevyenliikenteenväylien ja -yhteyksien suunnitelmallinen kehittäminen.

2 Keskeiset opit ja evästyksiset päättävältä valtuustokaudelta

Päättävän valtuustokauden saavutetut tavoitteet:

- avoimen varhaiskasvatuksen alkaminen
- yksityisten päiväkotien lisääntyminen (kunta tukee yksityisiä päiväkoteja varhaiskasvatusta palvelusetelillä)
- nuorisovaltuuston perustaminen
- vanhus- ja vammaisneuvostojen aktivoituminen
- vanhusneuvosto on osallistunut iäkkäiden palvelujen strategiatyöhön
- Rantaroustin koulu (avoin oppimisympäristö)on rakennettu vuonna 2017
- August Sahlsten- lukio on aloittanut toimintansa elokuussa 2018
- Hirvelän alue on kaavoitettu
- biotalouteen on panostettu
- perustettu yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä, johon kuuluvat mielenterveyspalvelut, neuvola, koulu ja sosiaalitoimi.
- Tyrnävälle on perustettu kaikille vanhemmille avoin Kotikoulufoorumi, jossa käydään matalan kynnyksen keskustelua oppilaiden elämään liittyvistä asioista ja haasteista.

Tyrnävällä tulevaisuuden kunnan kehittämisen tavoitteina ovat osallisuuden lisääminen, osaamisen ja kulttuurin edistäminen, elinvoiman lisääminen, elinympäristön kehittäminen ja paikallisen identiteetin ja demokratian vahvistaminen.

Hallinnon rajalinjojen tarkistamista

- Tulevaisuuden kuntaan valmistautuminen sivistys- ja hyvinvointi- ja sosiaali- ja terveystieteiden rajapinnoilla
- Tyrnävän paja siirtyy sivistys- ja hyvinvointiosastolle 2019
- Vastaavan pajaohjaajan nimikkeen muuttaminen osallisuuskoordinaattoriksi, jonka työtehtäviin kuuluu vastaavan pajaohjaajan tehtävät, hyvinvointia, osallisuutta, liikuntaa ja kulttuuria ja kuntouttavan työtoiminnan koordinointi

Nostot ja strategiset linjaukset näkyviin

- Kuntastrategian päivitys 2019
- Hyvinvointityön suunnitelma 2019
- Perhekeskus toiminnan käynnistäminen 2019-2020
- Valmistautuminen maakunta- ja soteuudistukseen koko kunnassa
- Viestinnän tehostaminen koko kunnassa ja erityisesti hyvinvointityössä - viestintäsuunnitelman käyttöönotto

3 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

"Hyvinvointi on ihmisen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, emotionaalista ja hengellistä hyvää oloa. Hyvinvointi syntyy ihmisen itsensä, hänen läheistensä, lähiympäristönsä ja palvelujärjestelmän toiminnan sekä yhteiskuntapolitiikan tuloksena. Hyvinvoinnin tekijöitä ovat terveyden ja toimintakyvyn lisäksi elinolosuhteet ja elinympäristö, asuminen, toimeentulo, mielekäs tekeminen, ihmissuhteet, yhteisöllisyys, osallisuus ja turvallisuus. Hyvinvointi merkitsee erilaisia asioita ihmisille elämänsä eri vaiheissa."

Tyrnävän kunnan strategiset painopistealueet ovat:

1. Hyvinvointia koulutuksella
Tyrnävällä tarjotaan joustava ja kannustava oppisen ja hyvinvoinnin polku jokaiselle lapselle ja nuorelle. Lapsia, nuoria ja perheitä tuetaan moniammatillisesti ja perusopetuksen riittävät resurssit turvataan. Tyrnävällä panostetaan laadukkaaseen ja monimuotoiseen varhaiskasvatukseen. Kirjasto on myös sosiaalisen pääoman lisääjä.
2. Monipuolinen ja kehittyvä elinkeinoelämä
Yrityksille lisää yhteisöllisiä tiloja. Maaseudun työvoimatarpeiden ja työnhakijoiden kohtaannon edistäminen. Yritysilmapiiri on avoin ja luottamuksellinen
Toimiva julkinen liikenne.
3. Vastuullinen ja pitkäjänteiden taloudenpito
Vaikuttavat ja oikein kohdistetut palvelut. Tasapainoinen käyttötalous. Kohtuullinen lainataso. Hallitut investoinnit. Hankinnat kehittämisen välineenä.
4. Avoin ja kuuleva vuorovaikutus
Hyvinvointia tehdään yhdessä yli hallintorajojen esim. koulut + sote + sihy.

Ajantasainen viestinnän suunnitelma.

5. Omaleimainen, mielenkiintoinen ja houkutteleva ympäristö
Valtakunnallisesti arvokas Lakeuden kulttuurimaisema ja sitä ylläpitävän maaseudun toimintaedellytykset säilyvät.
Ympäristön puhtaus ja puistojen sekä liikuntapaikkojen ylläpito. Lisää ulkoilu- ja virkistymispaikkoja.
6. Terveellinen ja turvallinen lähiruoka.
Lähiuokatuotannon ja myynnin nosto.

Muita tärkeitä hyvinvoinnin edistäjiä Tyrnävällä:

- kansalaisopisto
- musiikkiopisto
- liikuntaneuvonta, liikuntatilat
- taiteen perusopetus
- kolmas sektori ja yritykset
- kuntouttava työtoiminta
- yritysten ja seurakunnan yhteistyö mm. ruuanjako vähävaraisille.
- kulttuurityö
- tapahtumat
- viihtyisät ja turvalliset ympäristöt
- moninainen luonto ja maisema
- luontoliikuntamahdollisuudet
- kylätoiminta

4 Hyvinvoinnin edistämistä tukevat ohjelmat ja suunnitelmat

[Liikenneturvallisuussuunnitelma](#)

[Turvallisuussuunnitelma](#)

Opetussuunnitelmat

Varhaiskasvatussuunnitelmat

Tyrnävän kuntastrategia 2020

Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma ja kulttuuriympäristöohjelma / Tyrnävän arkkitehtuurin, maankäytön ja kulttuuriympäristön käsikirja

lääkkäiden palvelujen suunnitelma 2016-2020

Pohjois-Pohjanmaan liiton hyvinvointisopimus (erillinen liitetiedosto)

Tyrnävän kunnan hyvinvoinnin hankkeet:

Juurilla- hanke (2018-2019)

Juurilla-hankkeessa kirjastoon muodostuu fyysinen ja henkinen kansalaiskeskustelun paikka, jonka avulla osallistetaan kuntalaisia keskusteluun omasta hyvinvoinnista ja elinvoimasta. Hankkeen päätavoitteena on mahdollistaa uuden tyyppisen yhteisöllisyyden ja vuoropuhelun rakentumista toimijoiden välillä. Juurilla-hankkeessa pyritään edistämään kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä luomaan kirjastotilasta luonteva paikka yhteisölliseen kohtaamiseen. Lisätietoja hankkeesta:

<http://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/juurilla> "> <http://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/juurilla> >)

Hyvän mielen paikat- hanke (2016-2018)

Hyvän mielen paikat- hankkeen tavoitteena on saada uusia sisältöjä ja menetelmiä työllisyyspalveluihin (erityisesti kuntouttavaan työtoimintaan). Tavoitteena on myös ihmisten innostaminen ja mukaan saaminen, ottamaan vastuuta ja tekemään tekoja oman lähiyhteisön hyväksi. Toimintaa on ollut säännöllisesti viikottain Tyrnävällä ja Temmeksellä. Tyrnävällä toiminnassa on rakennettu pappilan pihapiiriin yhteisöllinen puutarha. Temmeksellä toiminnassa osallistujat ovat itse suunnitelleet, toteuttaneet ja arvioineet toimintaa ja tapahtumia (sisältöinä mm. ympäristöluotsaus ja tapahtumien tekeminen). Hankkeen muuta toimintaa ovat olleet mm. "Hyvän mielen teot, sadat talkoot Tyrnävällä"-toiminta, puuveistokurssit ja penkkikahvilat. Penkkikahvila on viestinnän ja kohtaamisen väline, jonka tavoitteena on listätä viranhaltijoiden, poliittisten päättäjien sekä kuntalaisten välistä vuoropuhelua sekä kuntalaisten kuulemista ja mukaan ottamista omaa kuntaansa koskevista asioista ja kehittämistyössä. Syksyyn 2018 mennessä tapahtumia on ollut yhteensä 126 kpl ja osallistujia 1051 henkilöä. Tuloksina syksyyn 2018 mennessä ovat asiakaslähtöisyys työllisyyspalveluissa (ihmiset/asiakkaat mukana palvelujen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa) ja positiiviset vaikutukset kunnan työllisyys- /työttömyystilastoihin. Toiminta on lisännyt osallistujien työelämävalmiuksia. Tuloksena on myös uudet tavat tuottaa palveluja niin, että tuodaan erilaisia ja erikäisiä ihmisiä yhteen ja tekemään yhdessä. Lisätietoja hankkeesta: <https://msl.fi/hyvan-mielen-paikat/>

Liikkuen oppimaan 2 -hanke (2016-2018)

Liikkuen oppimaan hankkeessa vahvistettiin elämänmittaista liikunnallista elämäntapaa tarjoamalla eri ikäisille kuntalaisille liikunnallisia osallistumisen mahdollisuuksia. Hankkeen aikana kehitettiin liikuntaneuvonnan toimintamallia Tyrnävän kunnassa.

Toimenpiteitä:

- Matalan kynnyksen liikuntaryhmät kaiken ikäisille
- Lasten liikkarit (esikouluikäisistä 6.lk asti)
- Nuorten jalkapallo ja ohjattu kuntosaliharjoittelu
- Työpajanuorten liikunta mm. kuntosali/seinäkiipeily
- Ryhmäliikuntatunnit aikuisille, esim. kahvakuula, kehonhuolto
- läkkäiden jumpat
- Kunnan työntekijöiden virkistystoiminta; taukoliikunta yms.
- Kuntosaliohjaus: kuntosaliohjelmien laatiminen sekä ohjaus kuntosaliharjoitteluun
- Hyvinvointi- ja terveysaiheiset luennot
- Tapahtumien järjestäminen ja suunnittelu yhteistyössä mm. liikuntatoimen, nuorisotoimen, terveyskeskuksen ja seurakunnan kanssa

Nojat- hanke, Nuorten ohjaaminen ja auttaminen tulevaisuuteen- hanke (2015- 2018)

Hankkeen kohderyhmään kuuluivat 15-29-vuotiaat tyrnäväläiset nuoret, jotka tarvitsivat tukea toisen asteen opintoihin siirtymiseen tai joiden opinnot olivat vaarassa keskeytyä sekä opinto- ja uraohjauksesta vastaavat kunnan työntekijät. Nojat-hankkeessa nuorten opintopolkua tuettiin moniammatillisesti siten, että nuorella oli tarvittava tuki ja tutut ohjaavat aikuiset peruskoulussa ja siirryttäessä toisen asteen opintoihin vieraalle paikkakunnalle. Hankkeessa rakennettiin toimiva moniammatillinen tuki- ja vuorovaikutusmalli. Sujuvan siirtymän toimintamalli soveltuu erityisesti maaseutu ympäristöihin sekä niihin kuntakeskuksiin, joissa ei ole toisen asteen koulutusmahdollisuuksia. Hankkeessa hyödynnettiin yksilö- ja ryhmätason toimintamuotoja. Mukana olleet nuoret saivat moniammatillista ohjausta ja tukea sekä vertaistukea ryhmäohjauksen kautta. Hankkeen ryhmätason toiminnassa tukeuduttiin ART- ja Elämäntaidot -malleihin sekä sujuvan siirtymän tueksi kehitettiin tiedonsiirtomalli. Yksilötason toiminnassa rakennettiin joustavia opintopolkuja hyödyntäen muun muassa koulutuskokeiluja, koulutsempparitoimintaa sekä monimuoto-opintoja.

LAPE

LAPE (Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma) on yksi hallituksen kärkihankkeista, joka toteutetaan valtakunnallisesti vuosina 2016-2018. Pohjois-Pohjanmaalla muutoksen toimeenpanosta vastaa Toimiva arki lapsille ja perheille Pohjois-Pohjanmaalla -hanke. Pohjois-Pohjanmaan muutosohjelmassa on mukana kaikki neljä LAPE-kehittämiskokonaisuutta (lapsen oikeuksia ja tietoperusteisuutta vahvistava toimintakulttuurin muutos, perhekeskustoimintamallin kehittäminen ja käyttöönotto, erityis- ja vaativimman tason palveluiden kehittäminen sekä varhaiskasvatus ja koulu lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena). Tyrnävän kunnan ensijaisena kehittämiskohteena on ollut perhekeskustoimintamallin kehittäminen. Perhekeskus kokoaa alueen perheiden sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan palvelut, järjestöjen ja seurakuntien palvelut sekä vapaaehtoistoiminnan

toimijaverkostoksi. Tavoitteena on luoda toimintamalli, jossa hajanaiset palvelut sovitetaan yhteen niin, että jokainen lapsi ja perhe saa tarvitsemansa tuen ja avun. Perhekeskus voi tulla tilaksi, jossa on monenlaista toimintaa ja palveluja tai se voi olla verkosto, joka kokoaa hajallaan olevat palvelut perheen kannalta kokonaisuudeksi.

I&O

I&O-kärkihankkeessa (2016–2018) kehitetään iäkkäiden sekä omais- ja perhehoitajien palvelut nykyistä yhdenvertaisemmiksi ja paremmin koordinoituiksi. Pohjois-Pohjanmaan hankkeessa ovat olleet seuraavat tavoitteet: lisätä terveen ja toimintakykyisen ikääntymisen turvaavia palveluja, monialaista kuntoutusta ja erilaisia asumisen vaihtoehtoja, kehittää iäkkäiden kotiin annettavien palvelujen määrää ja sisältöä, kehittää asiakas- ja palveluohjausta, lisätä iäkkäiden perhehoitoa, juurruttaa omais- ja perhehoitajien jaksamista tukevia käytäntöjä sekä lisätä iäkkään väestön osallisuutta.

Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointyö Tyrvävällä - hyvää elämää Tyrvävällä

Hyvinvointia elinvoimasta ja osallisuudesta

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
1) Vuorovaikutteinen viestintä 2) Monialainen yhteistyö 3) Koulutustason nostaminen 4) Lisää uusia yrityksiä	1) Viestintäsuunnitelma / kunta 2) Osallisuustyö / kunta ja järjestöt 3) Yhteisölliset tilat yrittäjille ja vertaistoimijoille / kunta ja yritykset 4) Nuorten tukeminen kouluttautumiseen / koulut, nuorisotyö, etsivä nuorisotyöntekijä, Tyrvävän Paja, oppilashuolto 5) Nuorisotyöttömyys	Kuntaorganisaatio Järjestöt Sidosryhmät	1) Palaute 2) Medianäkyvyys 3) Tilojen käyttöaste 4) Koulupudokkaiden määrä

Hyvinvointia vapaa-ajalla

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Terveelliset elintavat	1 liikuntapalvelut, liikuntaneuvonta, liikuntapaikkojen ylläpito 2 lähiruoka, kevyen liikenteen väylien turvallisuus, puistoalueet 3 elintapojen	Urheilu- ja liikuntajärjestöt Kunta Sidosryhmät Yritykset	kuntalaisten terveys, paikallisten yritysten tuotteet ruokapalveluissa, liikenneonnettomuuksien määrä Osallistuminen järjestöjen ja seurojen tapahtumiin ja kursseille

	puheeksiotto terveyspalveluissa ja elintapaohjaus/ terveyspalvelut Tapahtumat ja kurssit		Liikuntapaikkojen käyttäjämäärät
Hyvinvoivat kuntalaiset	1. Lapset puheeksi- malli, perhetyö / Neuvola-, varhaiskasvatus-, opetus- ja sosiaalitoimen henkilöstö 2. Vanhemmuuden tukeminen /Kotikoulufoorumi, koulut ja varhaiskasvatusyksik öt, sosiaali- ja terveystoimi 3. Liikunta ja harrastusmahdollisuu det / järjestöt, kunnan liikuntatoimi, yritykset 4. Viihtyisät ja turvalliset elinympäristöt /kuntalaiset, ympäristötoimi, järjestöt 5. Osallisuus- ja yhteisötyö / järjestöt, kunnan kaikki osastot, kuntalaiset 6. Liikuntapaikkojen lisääminen: treeniportaat ja uimapaikkojen kehittäminen / kunta ja järjestöt	Kuntaorganisaatio Järjestöt Sidosryhmät Vapaa sivistystyö	Palaute Osallistujien määrä eri tapahtumissa Kävijämäärät kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen palveluissa Uusien liikuntaryhmien määrä

Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö	Yhteisten tilojen ja hyvinvointia edistävien paikkojen rakentaminen Kuntaorganisaatio Yhdistykset ja yritykset	Hankerahoitukset Yhteisölliset hankkeet (kunta ja kumppanuudet)	Kuntalaisilta koottu palaute
--	--	---	------------------------------

Hyvinvointia koulutuksella

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Tulevaisuuden kunta-sivistyskunta	Toimiva kouluverkko ja terveelliset tilat Kuntalaisten mahdollisuus elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen Hyvinvointityö suunnitelmalliseksi ja osaksi kunnan muuta toimintaa Nuorisovaltuusto, Vanhusneuvosto ja Vammaisneuvosto mukaan päätöksen tekoon ja osallisuustyöhön Elinvoimatoimikunnan roolin vahvistaminen HYTE- työssä	Kuntaorganisaatio ja toimikunnat Kansalaisopisto Musiikkiopisto Järjestöt Yritykset	Palautteet Osallistuminen vapaan sivistystyön opintoihin Kuntalaisten terveys Uudet toimintamallit ja yhteistyöverkostot

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Hyvinvointikertomus on hyväksytty Tyrnävän kunnanvaltuuston kokouksessa 12.11.2018.

**Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua
20.11.2018**